

Esbo församlingars plan för småbarnspedagogik

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. **Inledning**
2. **Värdegrunden och synen på barn**
  - 2.1. Värdegrunden
  - 2.2. Synen på barn
3. **Verksamhetskulturen**
  - 3.1. Lärmiljöer
4. **Samarbetet med vårdnadshavarna**
5. **Lek**
6. **Mångsidig kompetens**
  - 6.1. Förmåga att tänka och lära sig
  - 6.2. Kulturell och kommunikativ kompetens
  - 6.3. Vardagskompetens
  - 6.4. Multilitteracitet och digital kompetens
  - 6.5. Förmåga att delta och påverka
7. **Fenomenbaserat lärande**
8. **Miljöfostran**
9. **Familjeverksamhet och familjeorienterat arbete**
  - 9.1. Församlingens barnverksamhet och familjeverksamhet, evenemang och läger
10. **Barnkonsekvensbedömning**
11. **Utvärdering och utveckling av den pedagogiska verksamheten**
12. **Pedagogisk planering av småbarnspedagogiken**
  - 12.1. Esbo församlingars modell för planering av småbarnspedagogiken
13. **Församlingarnas och stadens samarbete och samarbetsformer rörande åskådningsfostran inom småbarnspedagogiken**
14. **Källor och litteratur**
15. **Bilagor**
  - 15.1. Tillståndsförfrågan till vårdnadshavare 10/2020
  - 15.2. Frågor till småbarnspedagoger och familjearbetare 9/2020

PUBLIKATION: Esbo kyrkliga samfällighet, januari 2021
REDAKTÖRER: Arbetsgruppen för planen för småbarnspedagogik: Aitti-Lindberg Helena, Hietala Jenni, Hänninen Tiina, Järvinen Leena, Kuoppala Terhi, Nissinen Riina, Luoma Marjukka, Pihjalavesi Aila, Salakka Eira och Silvola Mia.
LAYOUT OCH BILDER: Jani Laukkanen, Dagklubbarna i Karabacka kapell och Olars dagklubb

INLEDNING

Esbo församlingars plan för småbarnspedagogik (nedan planen) grundar sig på verktyget Kyrkans småbarnspedagogik (2018), utvecklingsdokumentet "Lapsi on osallinen" (2008), publikationen "Lapset seurakuntalaisina" (2013), de riksomfattande grunderna för planen för småbarnspedagogik (2018), Esbo stads plan för småbarnspedagogik (2019) och lagen om småbarnspedagogik (2018) samt FN:s konvention om barnets rättigheter, vilken anger de värderingar som ligger till grund för all verksamhet. Planen för småbarnspedagogik kallas nedan för planen.

Syftet med planen är att styra och stöda den småbarnspedagogik och familjeverksamhet som församlingarna ordnar. Utgångspunkten för småbarnspedagogiken utgörs av samarbete, samverkan och växelverkan mellan personalen inom småbarnspedagogiken och familjerna, samt sådant samarbete som grundar sig på den undervisnings- och fostringsuppgift som getts i samband med dopet. Genom verksamheten stöds kristen fostran i familjerna samt barnets övergripande utveckling. Målsättningen är att berika barnets andliga liv utifrån barnets behov och synvinkel samt att stärka barnets delaktighet i församlingens barnverksamhet. "Varje människa är värdefull precis som hon är."

Församlingens barnverksamhet innefattar också småbarnspedagogik, och verksamheten bygger på den forskning och de aktuella pedagogiska tillvägagångssätt som hör samman med småbarnspedagogiken. Inom barnverksamheten behövs anknytning såväl till teologin som till de riksomfattande grunderna för planen för småbarnspedagogiken. Teologin ger verksamheten dess innehåll och pedagogiken ger redskap för verksamheten, dvs. tillvägagångssätt och verksamhetsmodeller, och förtydligar betydelsen av kristen fostran.

Planen har utarbetats av en arbetsgrupp med medlemmar från Esbo församlingar. Dessutom har församlingarnas personal inom barnverksamheten deltagit i utarbetandet av planens innehåll genom workshoparbete (1/2020). Ett stort antal dagklubbarn och vårdnadshavare har också bidragit till innehållet genom att besvara en enkät angående planen (5/2020). Dagklubbarn har fått rita och berätta om hur de upplever vardagen i dagklubben. Vissa av barnens tankar och konstverk finns inkluderade som illustrationer i planen.

En god dag för barnet består av följande

Pedagogik...

- bakgrunden till samt basen för all verksamhet
- yrkeskunskap och erfarenhet
- kännedom om olika pedagogiska synsätt, motiveringar till val av vissa verksamhetsmodeller, metoder och lösningar för olika situationer, uppföljning av forskning och litteratur inom området samt utnyttjande av denna i arbetet
- målmedveten verksamhet som är av betydelse för barnet, planering, utvärdering och utveckling, där barnet står i fokus för allt

Fostran...

- att ta vara på varje stund
- positivt och sensitivt bemötande av barnet, lyssnande, varm växelverkan med barnet
- samarbete med vårdnadshavarna, gemensamt agerande för barnets bästa
- att främja tillväxt och vandra tillsammans

Gemenskap...

- värme, närhet, trygghet, empati och Guds kärlek
- interaktion med barnet, lyssnande och assistans
- observation av barnet och barngruppen
- trygg och meningsfull verksamhet för barnet
- holistiskt bemötande av barnets behov och omsorg om dess välmående

Förundran...

- småbarnspedagogerna uppmärksammar och granskar aktivt barnets idéer
- delaktighet och aktiv verksamhet för barnets bästa samt gemensamt lärande
- intresse för frågor som är viktiga för barnet
- funderingar kring livsfrågor
- stillhet inför det heliga

(Sammanställningen "En god dag för barnet" innefattar sådant som sagts inom workshoparbetet och i de enkäter som genomförts bland vårdnadshavare och småbarnspedagoger.)

2. VÄRDEGRUNDEN OCH SYNEN PÅ BARN

2.1. Värdegrunden

I grunderna för planen för småbarnspedagogik (2018) anges det att pedagogiken bygger på en bestämd värdegrund samt syn på barnet, barndomen och lärandet.

Värdegrunden anger vad som betraktas som gott och värt att sträva efter. Som kyrkans gemensamma värdegrund anges i enlighet med församlingarnas förra strategi tro, hopp och kärlek (1 Kor. 13:3). Den kristna värdegrunden definieras därmed på ett hållbart och tydligt sätt.

Barndomen utgör ett unikt skede i varje människas liv. Barnet har rätt att vara tryggt, älskat och godkänt. Till de centrala värderingarna inom småbarnspedagogiken hör uttryckligen barndomens egenvärde och Guds kärlek till oss människor. Andligheten är inte något avskilt område utan utgör en del av människans liv och vardag, såväl för barn som för vuxna. Enligt den kristna människosynen har människan en särskild ställning i den värld som Gud har skapat. Gud skapade människan till sin avbild (1 Mos 1:26-27), för unik och kontinuerlig gemenskap och dialog med honom.

Till skapelsen hör också den inbördes gemenskapen mellan människor: människan kan växa upp och leva bara i växelverkan med andra människor. Enligt den lutherska uppfattningen innefattar den kristna människosynen tanken om att människan är en holistisk varelse. Människan är samtidigt en andlig, själslig, kroppslig, sexuell, intellektuell, emotionell, social, biologisk och sinnlig varelse, och även mycket annat.

De vuxna är trevliga
därför att de tycker
om mig och alla barn.

Församlingarnas småbarnspedagogik baserar sig på den kristna människosynen, där kärnan i verksamheten består av kristen fostran och värnande om kristna traditioner, seder och högtider. Inom församlingens barnverksamhet får barnet i en trygg miljö tillsammans med andra förundra sig, leka och bekanta sig med de kristna skatterna och det kristna arvet, genom symboler, musik, bildkonst, fester och bibliska berättelser.

Till den centrala värdegrunden för församlingarnas småbarnspedagogik hör:

- Guds kärlek och omsorg
  - att växa som människa
- En kristen människosyn
  - att barnet väcker glädje och är kallat vid sitt namn, att barndomen har ett egenvärde
  - att en människas värde inte är beroende av yttre eller inre krav
- Kärlek till och omsorg om medmänniskor
  - uppskattning, empati, mänsklighet, individualitet, objektivitet, jämlikhet
- Likabehandling, jämställdhet och trygghet
  - andlig och fysisk trygghet
  - en mångfald av familjer, rum för alla
- Respekt för skapelsen
  - att vårda och värna
  - en sund, ansvarsfull och hållbar livsstil

(Workshoparbetet 1/2020, Kyrkans småbarnspedagogik 2018, Öppna dörrar - kyrkans strategi 2026)

4. SAMARBETET MED VÅRDNADSHAVARNA

Syftet med att bedriva samarbete med vårdnadshavarna är att skapa kontinuitet och trygghet i barnens liv. Personalen inom barnverksamheten ska tillsammans med vårdnadshavarna främja barnens uppväxt, utveckling och lärande samt barnens kristna fostran. Samarbetet ska vara ömsesidigt, och av personalen förutsätts initiativtagande och aktivitet. I samarbetet ska mångfalden av familjer, barnens individuella behov samt frågor som gäller vårdnad och föräldraskap beaktas. (*Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2018, Kyrkans småbarnspedagogik 2018*)

I barnverksamheten bemöts barnen och familjerna sensitivt, och var och en bemöts som individ. Ju bättre ledarna känner barnen, desto bättre kan de ta hänsyn till barnens individuella sätt att lära sig och att hantera saker. Det är således viktigt att samarbeta med vårdnadshavarna när det gäller att identifiera barnets individuella särdrag.

De små gruppstorlekarna i församlingens barnverksamhet gör det möjligt att bekanta sig med familjerna bättre än normalt. Det är utmärkande för församlingens barnverksamhet att dagklubbarnas familjer också deltar i annan barn- och familjeverksamhet i församlingen. I och med detta uppkommer en långvarig och mycket nära och förtroendefull relation till familjerna.

Vi vill vandra vid familjernas sida och stöda dem i deras föräldraskap och fostran av barnen. Vi vill särskilt erbjuda familjerna välgång när det gäller kristen fostran i hemmet, och stöda dem i frågor som berör kristen fostran. I klubbvardagen ger de stunder då barnen hämtas till och från klubben viktiga tillfällen att möta barnens vårdnadshavare. Också kvartssamtalen med vårdnadshavarna är viktiga redskap i samarbetet med familjerna. I vår verksamhet ser vi till att ledarna har tid att träffa vårdnadshavarna när dessa önskar det.

Vi utvecklar fostringsarbetet bl.a. genom att i början av verksamhetsperioden ordna en dag då man får bekanta sig med varandra, samt ordna öppna dörrars dagar under terminen, som hela familjen får delta i tillsammans. Vårdnadshavarna uppmuntras också delta i barnverksamheten som assistenter till ledarna eller genom att erbjuda möjligheter att bekanta sig med deras arbete eller hobby. (*Vårdnadshavarenkäten 5/2020 och Workshoparbetet för småbarnspedagoger 1/2020*)

Nyckelord för välfungerande samarbete:

- att lyssna och höra
- kompanjonskap
- öppenhet, tillit, ärlighet
- aktivitet, intresse och samarbetsvilja
- att etablera dialog
- ömsesidig uppskattning, respekt, acceptans och förståelse
- att ge tid för samarbetet: kvartssamtal för vårdnadshavare, regelbundna enkäter, WhatsApp-grupper, övriga kommunikationskanaler
- positiv atmosfär
- emotionella färdigheter
- finkänsligt och sensitivt bemötande

5. LEK

Leken är barnets sätt att lära sig. Leken är den centrala verksamhetsmetoden inom barnverksamheten, som löper som en röd tråd genom planeringen och genomförandet av aktiviteterna.

Barnet är en aktiv aktör som genom leken hanterar sina erfarenheter och olika slags känslor. Leken hjälper barnet att utveckla sociala relationer och interaktionsfärdigheter. Olika lekar utvecklar mångsidiga färdigheter hos barn, såsom språkliga och motoriska färdigheter, problemlösningsfärdigheter samt fantasi och kreativitet.

Inom barnverksamheten engageras barnen också i planeringen, där man funderar på säsongens teman och verksamhet, vilket kommer till uttryck också vid avslutningsfester, genom lekar och sånger. I vår verksamhet är vi beredda att även snabbt ändra våra planer utifrån barnens intresseobjekt.

Genom utrymmesarrangemang och planering av verksamheten ger småbarnspedagogerna barnen rum för långvarig lek. Bibelns berättelser utgör utmärkta teman för långvarig lek. Barnen involveras i berättelsen och man strävar efter att främja att leken fortgår t.ex. med hjälp av pyssel som anknyter till temat. Långvarig lek kan främjas också genom att leken inleds eller fortgår utomhus, lekredskapen i mån av möjlighet lämnas på sin plats samt genom att man förflyttar sig från en situation till en annan med hjälp av lek. Då klubbdagen närmar sig sitt slut berättar man i god tid för barnen att tiden för lek snart tar slut.

Att observera barnens lek är en viktig del av småbarnspedagogernas arbete. Genom observationerna erhålls mycket information om barngruppen och dess dynamik, om enskilda barns intresseobjekt samt om ett barns aktuella känsloläge. Med stöd av observationerna kan småbarnspedagogerna lätt ingripa i situationer där det förekommer konflikter eller mobbing.

Vid sidan av att observera leken hjälper och stöder småbarnspedagogerna i synnerhet mindre barn i deras lek och i att inleda lekar. Småbarnspedagogerna ser till att alla barn får vara delaktiga i lekarna.

Församlingen tillhandahåller verksamhetslokaler som främjar lek, där lekställena är tillgängliga och färdiga för barnens lekar. I våra utrymmeslösningar tar vi hänsyn till att leksakerna är trygga och tillgängliga för barnen. Lekredskapens och leksakernas antal och cirkulation övervägs noggrant. När det gäller möblerna och deras placering beaktas möjligheterna till mångsidig lek.

Vi erbjuder små gruppstorlekar och ett tillräckligt antal småbarnspedagoger för att garantera högklassig och trygg lek. (*Esbos plan för småbarnspedagogiken 2019, Workshoparbetet 1/2020, vårdnadshavarenkäten 5/2020*)

6. MÅNGSIDIG KOMPETENS

Behovet av mångsidig kompetens uppstår ur de förändringar som sker i den omgivande världen. Utvecklandet av mångsidig kompetens bidrar till att barnen växer som individer och som medlemmar i en gemenskap, samt omfattar en helhet av kunskaper, färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Utvecklandet av mångsidig kompetens börjar i den tidiga barndomen och fortgår hela livet (Utbildningsstyrelsen 2016)

I Esbo församlingars barnverksamhet och dess vardag innebär mångsidig kompetens att småbarnspedagogerna och barnen har förmåga att använda sig av och öva sig på olika typer av kunnande och färdigheter. Också i församlingens barnverksamhet skapas en grund för barnens mångsidiga kompetens, genom mångsidiga aktiviteter och metoder. Den mångsidiga kompetensen främjas också exempelvis av Bibelns berättelser. (Workshoparbetet 1/2020)

6.1. Förmåga att tänka och lära sig

Förmågan att tänka och lära sig utvecklas i kommunikation med andra människor och omgivningen och skapar förutsättningar för utvecklandet av andra kompetenser och för livslångt lärande. (Utbildningsstyrelsen 2016)

För barns förmåga att tänka och lära sig är det väsentligt med en positiv och sporrande atmosfär, där det är tillåtet att försöka, göra misstag, pröva, lyckas och misslyckas. Småbarnspedagogerna har till uppgift att stöda barns förmåga att tänka och lära sig. Inom verksamheten följer man upp och observerar utvecklingen av barnens förmåga att tänka och lära sig t.ex. genom att samtala med och lyssna på barnen samt genom att observera vad barnen leker och sysselsätter sig med.

Kyrkoåret och årstidsväxlingarna ger rum för gemensamma funderingar, observationer och insikter samt glädjefyllt lärande. I leken har barnet möjlighet att använda sig av sin fantasi och kreativitet, pröva egna idéer samt undersöka den omgivande världen. Man gläds tillsammans med barnen då de lyckas med något och övar sig tillsammans på att hantera besvikelser. Man lär sig också att stöda andra. Barnen uppmuntras att fråga och ifrågasätta, göra insikter och hitta på saker samt själva testa olika lösningar i en trygg miljö. (Workshoparbetet 1/2020)

Trickgympen i kapellet är jättejätterolig, ja och att äta mellanmål under bordet.

Det är superroligt i klubben!

6.2. Kulturell och kommunikativ kompetens

Barnen växer i en värld som kännetecknas av kulturell, språklig och åskådningssmässig mångfald, vilket ger de sociala färdigheterna, kommunikationsfärdigheterna och den kulturella kompetensen ökad betydelse. Kulturell och kommunikativ kompetens kännetecknas av förmåga att lyssna, identifiera och förstå olika synsätt samt förmåga att reflektera över sina egna värderingar och attityder. (Utbildningsstyrelsen 2016)

I församlingens barnverksamhet accentueras den kristna värdegrunden, kulturarvet och kyrkoåret. Småbarnspedagogerna agerar som exempel på hur man på ett positivt sätt bemöter olika typer av människor och mångfald när det gäller språk, kultur och åskådningar. Barnet och barnets familj ska få uppleva likabehandling och jämlikt bemötande i verksamheten.

Barnen handleds i att visa vänlighet och gott uppträdande samt uppmuntras att uttrycka sig själva. Småbarnspedagogerna stöder barnens förmåga att uttrycka sig och interagera, vid behov bl.a. med hjälp av bilder, uttryck, gester, kroppsspråk och ritande samt handdockor. Med hjälp av bibliska berättelser och olika typer av sagor och sägner lär man sig granska också vardagliga företeelser ur olika synvinklar och övar sig i att sätta sig in i en annan människas situation samt lösa konflikter på ett uppbyggligt sätt. Dessa aktiviteter stärker också barnets sociala och emotionella färdigheter.

Under verksamhetsåret ordnas olika fester, evenemang och gudstjänster som hänför sig till kristna traditioner eller som har en kulturell prägel. Exempelvis uppmärksammas fastlagsfirandet, kalevaladagen och midsommaren. Därmed ges barnen tillfälle att bekanta sig med olika seder och traditioner. (Workshoparbetet 1/2020)

6.3. Vardagskompetens

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att stärka färdigheter som hör samman med barnens välbefinnande, säkerhet och trygghet samt att handleda barnen att träffa val som överensstämmer med en hållbar livsstil. Småbarnspedagogiken ska också stöda en positiv framtidstro hos barnen. (Utbildningsstyrelsen 2016)

Barnens välbefinnande stärks i den dagliga verksamheten av att det finns en tydlig rytm för aktiviteterna samt av att de vuxna är genuint närvarande och uppträder lugnt samt stöder och uppmuntrar barnen. Tillsammans med barnen övar man sig på olika typer av vardagskompetens: att hantera separationsångest, att klä på och av sig på egen hand, att ta hand om sina egna saker, att gå på toaletten, att äta mellanmål, att öva gott kamratskap osv., i enlighet med varje barns utvecklingsnivå och i den takt som lämpar sig för barnet. Småbarnspedagogerna har till uppgift att sätta ord på saker, vägleda och stöda barnen i alla ovan nämnda situationer.

Goda emotionella färdigheter och interaktionsfärdigheter hjälper barnen i olika situationer såväl i nuet som i framtiden. Barnen får hjälp och stöd att uttrycka sina känslor och utöva självreglering. Man övar sig tillsammans med barnen på att iaktta, identifiera, namnge och härbärgera olika typer av känslor. Samtidigt lär sig barnen också att tolka andras känslor och känslolägen. (Workshoparbetet 1/2020, vårdnadshavarenkäten 5/2020)

6.4. Multilitteracitet och digital kompetens

Med multilitteracitet avses förmåga att tolka och producera olika slags meddelanden. Multilitteracitet behövs i barnens och familjernas vardag och för kommunikation mellan människor. Barnen kommer att behöva multilitteracitet i framtiden. Småbarnspedagogiken har som uppdrag att stöda utvecklandet av de färdigheter som hör samman med multilitteraciteten. (Utbildningsstyrelsen 2016)

Multilitteracitet är till hjälp när det gäller att förstå den pluralistiska närmiljön och världen. God och tillräcklig multilitteracitet hjälper barnet att visa tolerans och att gestalta den kulturella mångfalden. (Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2018)

Församlingens barnverksamhet stöder utvecklandet av de färdigheter som hör till multilitteraciteten. De kristna begreppen ökar också multilitteraciteten med sin språkliga rikedom, och samtidigt lär man sig namnge saker. Småbarnspedagogerna uppmuntras att testa nya metoder och tillämpningar tillsammans med barnen. Till multilitteraciteten hör också att bekanta sig med sagor, berättelser och spel t.ex. i portalen Lastenkirkko (Barnkyrkan). Texter läses på olika sätt och man funderar kring innehållet: Musen knuffade till björnen. Hur kände sig björnen? Man läser alltså inte bara en bok, utan samtalar om den och lyssnar på vad barnen har att säga.

Barns multilitteracitet och grunden för allt lärande främjas också av sådana stunder där impulser saknas och man stannar upp inför tystnaden. (Workshoparbetet 1/2020)

6.5. Förmåga att delta och påverka

Förmåga att delta och påverka på ett aktivt och ansvarsfullt sätt lägger grunden för en demokratisk och hållbar framtid. Genom att delta och påverka utvecklas barnens uppfattning om sig själva, deras självförtroende ökar och deras sociala färdigheter utvecklas. (Utbildningsstyrelsen 2016)

I Esbo församlingarnas barnverksamhet anses det viktigt att varje barn bemöts på ett genuint sätt, med värme och utan brådska, samt att alla barn i gruppen blir uppmärksammade under dagen. Verksamheten är trygg och lugn, atmosfären är sporrande, och alla barn och småbarnspedagoger trivs. Därigenom kan vi stärka barnets självförtroende och sporra barnet att uttrycka sina åsikter och önskemål. (Vårdnadshavarenkät 5/2020)

Barnets delaktighet stärks genom att barnen inkluderas i planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten. Barn är genuint intresserade av nya saker och undersöker världen med hjälp av sina egna iakttagelser, funderingar och frågor. Det är viktigt att bemöta barnens initiativ och att ta dem på allvar. (Workshoparbetet 1/2020)

Små dagklubbsbarns delaktighet kan stärkas genom att man är närvarande i interaktionen, namnger känslor och gör observationer av barnets sätt att handla samt stärker det som är karaktäristiskt för barnet. Den vuxna ska aktivt bidra till interaktionen med små barn, eftersom små barn inte alltid så lätt börjar göra saker spontant. Småbarnspedagogen har till uppgift att skapa förutsättningar för att barnet ska kunna utvecklas uttryckligen inom de områden där utveckling för tillfället sker. Om ett barn t.ex. vill dra sig undan och leka i fred en stund, ska detta tillåtas.

Vårdnadshavarna ska underrättas om att också de har möjlighet att påverka verksamheten och delta i regelbundet återkommande gemensamma evenemang samt lära känna andra barns vårdnadshavare.

Barns delaktighet – bilden (ovan) har utarbetats utifrån de tankar som presenterats i workshoparbetet 1/2020 och vårdnadshavarenkäten 9/2020.

8. MILJÖFOSTRAN

Enligt grunderna för planen för småbarnspedagogik (2018) ska barn handledas att värda naturen och dess växter och djur. Genom positiva erfarenheter lär sig barnet njuta av naturen och närmiljön, och barnets relation till naturen stärks. Naturen kan också vara en plats för estetiska upplevelser, avkoppling och stillhet.

Att göra utflykter i naturen och närmiljön samt utforska naturen utgör en viktig del av församlingens barnverksamhet. Barnen lär sig njuta av naturen genom förundran och äventyr samt genom upptäckandets glädje. Barnen får nya upplevelser och deras relation till naturen stärks. Barnen lär sig i naturen och om naturen samt att agera för naturen. Närmiljön och den byggda omgivningen är både objekt för lärande och lärmiljöer. I församlingens barnverksamhet utnyttjas närmiljön och naturen som platser för motion, naturupplevelser och lärande.

Naturen erbjuder många olika företeelser att förundra sig över. Genom att observera barnen och lyssna på dem får man värdefull information om vad som intresserar och fascinerar dem. Olika årstider och observationer som görs med olika sinnen erbjuder fascinerande upplevelser. Man samtalar om och undersöker olika företeelser. Väderfenomen, såsom ett åskväder, en regnskur eller en regnbåge, ger mycket material som de vuxna och barnen kan undersöka. Ljudet av ett åskväder eller en regnskur kan imiteras med kroppen. Regnbågens färger kan undersökas på många sätt, t.ex. genom att man själv blandar till färgerna. Vattnets olika aggregationstillstånd ger många olika alternativ att utforska. Genom att ta fotografier i naturen t.ex. under utflykter kan man åskådliggöra för barnen vilka förändringar som ständigt sker i naturen.

Målen med miljöfostran:

- Att stärka barnens förhållande till naturen
- Att lära ut hur man handlar ansvarsfullt i naturen
- Att ge vägledning i fråga om en hållbar livsstil
- Att tillsammans njuta av naturen och naturens kretslopp

Barn lär sig väl genom att själva observera, undersöka och fundera. Genom den miljöfostran som hör till barnverksamheten främjas en hållbar livsstil samt övas därmed anknutna färdigheter. Till de praktiska färdigheterna hör t.ex. att inte skräpa ner i naturen, att minska avfallsmängden bl.a. genom avfallsortering och återvinning samt att på ett mångsidigt sätt använda återvunnet material för handarbeten och pyssel. Vuxna har en viktig roll som förebilder när det gäller att tillägna sig en hållbar livsstil. Dessutom är det viktigt att barnen har rätt att tro på det goda och på en ljus framtid. (Workshoparbetet 1/2020, Planen för småbarnspedagogik 2018, FN:s konvention om barnets rättigheter)

Pyssel av återvinningsmaterial.
Mai, 5 år

I musiklekskolan
får man sjunga
och spela... jag är
ganska bra på det.

I klubben får man ligga och ta det lugnt, alltid vara så som man vill. Sedan tycker jag om att klättra på ribbstolarna, och leka med Lego och Barbie-dockor. Det allra bästa är skuggympa-leken.

9. FAMILJEVERKSAMHET OCH FAMILJEORIENTERAT ARBETE

Församlingarnas familjeverksamhet är samlade verksamheter som riktar sig till barn och familjer. I det arbete som utförs med olika familjer är samvaron och gemenskapen av värde i sig. Familjeverksamheten innefattar musicerande, samtal, andakter, utflykter, familjegudstjänster, klubbar, smågrupper och vårdnadshavareevenemang. Inom verksamheten ges barnen möjlighet att utveckla kamratförhållanden och interaktionsfärdigheter samt leka och stoja med andra barn och med en egen viktig vuxen. Också de vuxna ges möjlighet att njuta av samvaro, dryfta livsfrågor och livserfarenheter, få nya insikter samt växa andligt och själsligt.

9.1. Församlingens barnverksamhet och familjeverksamhet, evenemang och läger

- **Dagklubbar**
I dagklubbarna erbjuds småbarnspedagogik för barn i åldern 2–5 år. Målsättningen är att på ett holistiskt sätt främja barnets uppväxt och utveckling samt att stöda familjernas kristna fostran.
- **Musiklekskolor och barnkör**
Musiklekskolan erbjuder en gemensam hobby för barn och vuxna. Musiklekskolor kan emellertid ordnas också för grupper som bara består av barn. Musiklekskolverksamheten utvecklar barnets förmåga att lära sig och utvidgar familjens sångrepertoar samt interaktionen mellan vårdnadshavare och barn. Efter musiklekskolåren kan man fortsätta med sin musikhobby i församlingens barn- eller familjekör.
- **Familjeklubbar och familjecaféer**
Till familjeklubbarna och familjecaféerna kommer barnen tillsammans med en vårdnadshavare, en mor- eller farförälder eller någon annan vuxen. Klubbarna och caféerna erbjuder kamratstöd för föräldraskapet, trevlig gemenskap och stunder av stillhet och andakt. I familjeklubbarna kan det också ordnas särskilt program för vuxna och barn. I de familjeklubbar som ordnas under kvällstid ges också sådana familjer där vårdnadshavarna arbetar möjlighet att delta.
- **Babygrupper**
Babygrupperna är avsedda för vårdnadshavare/vårdnadshavarna och deras barn som är yngre än ett år. Det finns särskilda babygrupper också för dem som fått sitt första barn. Babygrupperna är kamratgrupper, där man samtalar om frågor som den nya livssituationen väcker och om sina erfarenheter bl.a. gällande barnskötsel, uppfostran och parrelationsfrågor.
- **Söndagsskola**
Söndagsskolan erbjuder en kyrkstund för barn. Där läser man bibliska berättelser, samtalar om livets stora frågor på ett sätt som lämpar sig för barn, sjunger, pysslar och har det trevligt tillsammans. Söndagsskolan är avsedd för barn som är fyra år och äldre, men hela familjen kan också delta.
Brevsöndagsskolan gör det möjligt att gå i söndagsskola hemma. Söndagsskolbrev sänds till familjerna 6–8 gånger per år.
- **Familjegudstjänster**
Familjegudstjänsterna är gudstjänster som är avsedda för familjer, där barns sätt att närvara och agera beaktas. Familjegudstjänstformuläret har utformats genom en anpassning och förkortning av det normala gudstjänstformuläret.
- **Utflykter, läger och evenemang**
Esbo församlingar erbjuder familjer många olika slags evenemang, läger och utflykter, där familjerna kan tillbringa tid tillsammans och därigenom stärka sina inbördes relationer samt lära känna andra familjer.
- **Sorgegrupper för barn och sorgeläger för familjer**
Esbo församlingar ordnar sorggrupper och sorgeläger, där man konfidentiellt kan dela sådana känslor och tankar som sorgen väcker, tillsammans med andra som befinner sig i samma livssituation.
- **Stöd för familjer och parrelationer**
Församlingarnas parrelationsverksamhet är avsedd för alla olika typer av familjer. Parrelationsverksamheten ger redskap och stöd i frågor som berör den egna orken, föräldraskapet, parrelationen och familjevardagen samt samtals-hjälp i frågor som berör parrelationen och föräldraskapet, bl.a. i form av olika grupper och läger.
- **Reparativt och stödjande familjearbete**
Inom det reparativa och stödjande familjearbetet möter man familjer där antingen en enskild familjemedlem, ett par eller hela familjen är i behov av hjälp. Till det reparativa familjearbetet hör t.ex. parsamtal, självårdssamtal, hembesök, träffar, parrelationsarbete och skilsmässogrupper. De som utför reparativt familjearbete har kompetens för krishjälp. Reparativt familjearbete utförs också vid Esbo församlingars familjerådgivningscentral. Ytterligare riktlinjer för familjearbetet och familjeverksamheten finns i det planeringsdokument som har utarbetats för detta arbete.

10. BARNKONSEKVENSBEDÖMNING

Barnkonsekvensbedömningen erbjuder en konkret metod för att tillgodose FN:s konvention om barnets rättigheter och främja det holistiska välbefinnandet hos barn och unga som inte ännu fyllt 18 år samt deras möjligheter att delta och påverka. Samtidigt främjas också de målsättningar som har fastställts i kyrkans egna strategier och utvecklingsdokument. Enligt konventionen om barnets rättigheter ska barnets bästa beaktas i samband med alla åtgärder som berör barn. Barnets bästa tillgodoses då barnets rättigheter realiserar så väl som möjligt.

Barnkonsekvensbedömningen erbjuder ett redskap och en metod för granskning av beslutsfattandet med avseende på barns och ungas bästa. Med hjälp av barnkonsekvensbedömningen strävar man efter att finna sådana lösningar som är bäst med tanke på barns och ungas välbefinnande och rättigheter. Då besluten fattas ska barns och ungas bästa beaktas så väl som möjligt.

Barnkonsekvensbedömningen är ett redskap för förhandsbedömning av beslutens konsekvenser. Förhandsbedömningen görs för att man ska ha så god kännedom som möjligt om beslutens konsekvenser då besluten fattas. Beslutsfattarna har då möjlighet att väga fördelarna och nackdelarna med olika beslutsalternativ mot varandra. Samtidigt ges möjlighet att stärka beslutens positiva konsekvenser samt bereda sig på negativa konsekvenser och lindra dem.

Barnkonsekvensbedömningens mål i ett nötskal:

- Att granska beslutsfattandet ur barns, ungas och familjers synvinkel
- Att försöka finna sådana lösningar som är bäst med tanke på barns och ungas välbefinnande
- Att främja och stärka barns, ungas och familjers rättigheter samt möjligheter att delta och påverka
- Att erbjuda ett redskap som kan användas vid planeringen och beslutsfattandet

Barnkonsekvensbedömningen utgör som bäst en del av den normala beslutsprocessen i församlingen, och hör därför både till de anställdas och till de förtroendevaldas ansvarsområde. I Esbo församlingar har det utsetts särskilda s.k. barnombud, som bistår vid genomförandet av barnkonsekvensbedömningen. (*Anvisningarna Barnkonsekvensanalys i evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 2015*).

Det är roligt när man i klubben läser sagor och sjunger, ja och leker mycket.

11. UTVÄRDERING OCH UTVECKLING AV DEN PEDAGOGISKA VERKSAMHETEN

En väsentlig fråga och betoning i kyrkans småbarnspedagogik (2018) och i grunderna för planen för småbarnspedagogik (2018) utgörs av att småbarnspedagogiken ska utvecklas med hjälp av utvärdering. Verksamheten ska utvärderas systematiskt och regelbundet, och syftet med utvärderingen är att stöda församlingens småbarnspedagogik. Verksamheten ska motsvara såväl det enskilda barnets behov som hela gruppens behov.

Vid utvecklandet av verksamheten är det viktigt att granska verksamhetskulturen. Verksamhetskulturen hör till de delområden inom småbarnspedagogiken som det lönar sig att utveckla. Det är också viktigt att utvärdera de vuxnas pedagogiska kunnande. För att barnverksamheten ska kunna utvecklas i rätt riktning, måste man få information om verksamheten. Utvärderingen består således även av insamling av information. Därigenom erhålls uppgifter om verksamhetens svagheter och styrkor. Genom utvärderingen erhålls respons på verksamheten, som gynnar både dem som ansvarar för verksamheten och de barn och familjer som deltar i den. Den information som erhålls genom utvärderingen utgör även ett viktigt arbetsredskap för småbarnspedagogerna och cheferna. Informationen anger hur resurserna ska inriktas, vilka utvecklingsobjekt man bör fokusera på under det aktuella året samt huruvida det finns behov av att ordna utbildning om något ämne. (*Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2018*)

Utvärderingen utförs med hjälp av vårdnadshavarenkäter, observation av barnen, dokumentation, intervjuer, samtal och teamöverläggningar, utvecklingssamtal, utbildningar, självutvärdering och kollegial utvärdering. Utvärderingen och utvecklandet av arbetet bildar en cirkel för erfarenhetsbaserat lärande. Man gör eller testat något i praktiken, varefter man utvärderar saken och reflekterar över den i förhållande till en viss teori och referensram (planen för småbarnspedagogik, dokumentet Lapset seurakuntalaisina, kyrkans fostringsdokument, lokala strategier), lär sig och drar slutsatser, samt testat igen något nytt. På detta sätt fortgår utvecklingen och utvärderingen. (*Workshoparbetet 1/2020*)

12. PEDAGOGISK PLANERING AV SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

Den pedagogiska verksamheten, dess planering och genomförande utgör en helhet. Målsättningen är att främja barns lärande och välbefinnande samt mångsidiga kompetens (figur 1 nedan, planen för småbarnspedagogik 2018). Den pedagogiska verksamheten bedrivs gemensamt och i växelverkan mellan barnen och småbarnspedagogerna. Barnens spontana aktiviteter, den verksamhet som baserar sig på småbarnspedagogernas och barnens gemensamma idéer och den planerade verksamheten kompletterar varandra. Den pedagogiska planeringen av barnverksamheten utgör en viktig del av Esbo församlingars högklassiga småbarnspedagogik.

12.1.

file:///ekas004/home/zb050520/Documents/VASU%20Espossa/Pedagoginen%20suunnittelu_%20Espoon%20srk%20varhaiskasvatus_pdf_versio.pdf

12.1. Pedagogisk planering av småbarnspedagogiken:

Verksamhetsår och verksamhetsställe: _____

Gruppens småbarnspedagoger: _____

Antal barn: _____

1. Målsättningar och metoder för den pedagogiska verksamheten:
2. Hur beaktar vi olikheterna i barnens utveckling, lärande, färdigheter och förmåga att koncentrera sig på verksamheten?
3. Barnens delaktighet, styrkor och intresseområden samt hur dessa beaktas:
4. Hur vårdnadshavarnas synpunkter beaktas och hur samarbetet har ordnats:
5. Pedagogisk dokumentation och barnens delaktighet i dokumentationen:
6. Hur observationer görs och vilka redskap som utnyttjas för observationerna (fotografier, ljud- och videoinspelningar, anteckningar, intervjuer med barnen osv.):
7. Hur observationerna bearbetas och hur den kunskap som erhålls genom dem utnyttjas:
8. Lärmiljöer inom verksamheten:
9. Hur vi tillgodoser lärmiljöerna i vardagen:
  - En rik språklig värld (förståelse av språket, muntliga färdigheter, språkanvändning, minne, ordförråd, språkkänedom, interaktionsförmåga):
  - Olika uttrycksformer (musik och bildkonst, kroppsspråk, muntlig framställningsförmåga):
  - Jag och mitt sammanhang (etiska frågor och frågor kring världsåskådning, närsamhällets och närmiljöns förflutna och nutid samt en god framtid, mediefostran):
  - Jag undersöker och agerar i min omgivning (matematiskt tänkande, miljöfostran):
  - Jag växer, rör på mig och utvecklas (motion, kostfostran, hälsa och säkerhet):

Planen har utarbetats:

Planens har utvärderats under verksamhetsperioden:

13. SAMARBETET MED STADENS SMÅBARNSPEDAGOGIK

Vi och vår gemenskap är en lärmiljö som framför allt främjar barnens kulturella kompetens, interaktionsfärdigheter och uttrycksförmåga samt mångsidiga förmåga att tänka och lära sig (Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2018). Inom åskådningsfostran bekantar man sig gemensamt i första hand med de religioner och religiösa och icke-religiösa åskådningar som är representerade i barngruppen. Åskådningsfostran är allmänbildande. Utgångspunkten är att alla ska kunna delta i den. Man tar hänsyn till varje barns bakgrund och åskådning, och det sker ingen särbehandling av olika åskådningar. Daghemmets personal bär ansvaret för åskådningsfostran.

Åskådningsfriheten hör till barnets rättigheter, och de vuxna är skyldiga att respektera den. Det är viktigt för barnet att känna att dess egen åskådning eller religiösa bakgrund värdesätts och respekteras. Därmed får barnet stöd för utvecklandet av sin åskådningsmässiga identitet. (Esbo stads plan för småbarnspedagogik 2019)

I Esbo utformas samarbetet och de aktiviteter som hör till årsklockan i enlighet med det samarbetsavtal som ingåtts med staden och genom regelbundna möten mellan sakkunniga från samfälligheten och församlingens barnverksamhet samt stadens småbarnspedagogik. Det träffas även lokala överenskommelser om samarbetsformerna, utifrån daghemmens önskemål och behov, samt områdesspecifika överenskommelser med sakkunniga inom olika områden för småbarnspedagogiken.

Det goda samarbetet mellan församlingarna och staden har långa anor. Samarbetet baserar sig på den gemensamma fostringsuppgiften, där avsikten är att stöda barnens holistiska uppväxt och främja ett gott liv. Det är viktigt att värna om goda person- och samarbetsrelationer med de kommunala aktörerna. Gott samarbete och respekt främjar också tillgodoseendet av den positiva religionsfriheten. Samtal om planen för småbarnspedagogiken, förmåga att lyssna och föra dialog samt ömsesidig respekt och förståelse för vardagen och utmaningarna inom småbarnspedagogiken är viktiga nycklar till det samarbete som utförs i fråga om åskådningsfostran. Åskådningsmedvetenhet och en vilja att agera tillsammans som jämlika medvandrare är likaså av vikt. Samarbetet utvecklas genom gemensam utvärdering.

Inom samarbetet utnyttjas den modell med fyra samarbetskorgar som Finlands evangelisk-lutherska kyrka utarbetat på grundval av Utbildningsstyrelsens anvisning "Församlingen som samarbetspartner".

Exempel på samarbetskorgar:

Korg 1 (Allmänbildande undervisning, åskådningsundervisning inom barnverksamheten) Samarbetet kan omfatta sådan verksamhet som lämpar sig för hela barngruppen. Exempelvis kan verksamheten bestå av att man bekantar sig med kyrkbyggnader, kyrkokonst och kyrkliga symboler, begravningsplatser och allt sådant som ger barn en bild av det finländska kulturarvet, som till stor del är kristet. Denna verksamhet innefattar inte religionsutövning (t.ex. bön, välsignelse, psalmer). Daghemmets småbarnspedagoger bär alltid det pedagogiska ansvaret för verksamheten.

Ett utbyte av tankar och åsikter genom dialog mellan fostrarna kan som bäst berika åskådningsfostran i ett flerspråkigt, mångkulturellt och pluralistiskt Esbo.

Korg 2 (Traditionella fester) Till året hör olika högtider, varav en stor del har en central anknytning till den finländska kristna traditionen. Man firar också fester som hör till andra traditioner, om de hör samman med traditionerna för barn som hör till barngruppen. Festerna är daghemmets egna gemensamma fester också då de hör samman med julen eller påsken. En enskild psalm eller en jultablå gör inte festen till ett religiöst evenemang. Sådana festtraditioner som har en anknytning till kristendomen hör till den finländska kulturen.

Korg 3 (Religiösa evenemang) Församlingen kan i anslutning till högtider och aktuella händelser ordna olika evenemang, angående vars innehåll samarbetsparterna informeras om på förhand. Med tanke på barngruppen är det viktigt att de religiösa evenemangen anknyter till pågående lärprocesser. Evenemangen kan innefatta religionsutövning, utifrån principen om positiv religionsfrihet. De religiösa evenemangen ska vara pedagogiskt motiverade, samt förenliga med barnets bästa och med planen för småbarnspedagogik.

Korg 4 (Fostran och välmående)

Krissamarbete: Då sorg eller någon annan kris drabbar kan man kontakta en församlingsanställd. Man väljer tillsammans ut de metoder med hjälp av vilka t.ex. sorg eller rädsla hanteras i en vuxen- eller barngrupp.

Retreatverksamhet: Esbo församlingar ordnar retreatar för stadens småbarnspedagoger, där det ges tillfälle till stillhet, musikalisk njutning, samt fördjupning med hjälp av meditationer och bönestunder.

14. KÄLLOR OCH LITTERATUR

- De riksomfattande grunderna för planen för småbarnspedagogik 2018 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/grunderna-for-planen-for-smabarnspedagogik-2018_0.pdf.
- Esbo stads plan för småbarnspedagogik 2019 [file:///C:/Users/Camilla/Downloads/Plan%20f%C3%B6r%20sm%C3%A5barnspedagogik%201.8.2019%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Camilla/Downloads/Plan%20f%C3%B6r%20sm%C3%A5barnspedagogik%201.8.2019%20(1).pdf)
- Kyrkans småbarnspedagogik 2018 https://issuu.com/kirkonkasvatus/docs/kyrkans_smabarnspedagogik_print?fr=sM2JIYzI4MjQwMg
- Lapset seurakuntalaisina kehittämissasiakirja <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/varhaiskasvatus/lapset-seurakuntalaisina-kehittamisasiakirja>
- FN:s konvention om barnets rättigheter <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet-2/>
- Lagen om småbarnspedagogik (540/2018) <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2018/20180540>
- Finlands grundlag <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Religionsfrihetslagen <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030453>
- Öppna dörrar Strategi för Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland fram till 2026 https://evl.fi/documents/1327140/52567038/oppna_dorrrar_-_strategi_for_evangelisk-lutherska_kyrkan_i_finland_fram_till_2026_1388545.pdf/71bfe412-b11f-3d49-c4c5-8e6d3b-9de438?t=1605000205999
- Kyrkostyrelsens samarbetskorgar, som stöder samarbetet mellan församlingens och kommunens småbarnspedagogik Samarbetskorgar <https://skolanochkyrkan.evl.fi/kumppanuuden-korit/>
- Utbildningsstyrelsens anvisningar om åskådningsundervisningen inom småbarnspedagogiken www.oph.fi eller <http://sakasti.evl.fi>
- Trygg församling <https://evl.fi/documents/1327140/43626708/Trygg+f%C3%B6rsamling.pdf/b654843f-5616-404a-390c-c298d7a9deb0?t=1579607930000>
- Barnkonsekvensanalys i evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 2015: <https://evl.fi/documents/1327140/43626708/BKA+instruktioner.pdf/9dc555ad-36dd-4c64-e0d5-98356b95b613?t=1541093483000>
- Riktlinjer för en familjecentrerad församling https://evl.fi/documents/1327140/32129628/KH_perhelahtoisien_srk_suuntaviivat_SVE_www_sivuittain+%28002%29.pdf/bc3839ff-7813-a023-32f6-ce2bcc27260a?t=1576577539000
- Kilpeläinen A.-E. & Räsänen, A, (2015) "Katso minuun pienehen" – Pikkulapsen uskonnollisuus ja sen tukeminen kirkon varhaiskasvatustoiminnassa.
- Haastavat kasvatustilanteet, lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja, Ahonen, PS-Kustannus
- Varhaiskasvatuksen pedagoginen johtajuus, Parrila, Fonsén, PS-Kustannus
- Esbo församlingars vårdnadshavarenkät gällande barnverksamheten 5/2020
- Esbo församlingars småbarnspedagogers, musiklekskollärares och familjearbetares workshoparbete 1/2020 gällande planen för småbarnspedagogik

15. BILAGOR

15.1. Tillståndsförfrågan till vårdnadshavare 10/2020

Hej alla dagklubbfamiljer!

Esbo församlingar håller som bäst på att utarbeta en gemensam plan för småbarnspedagogiken. Planen baserar sig på de riksomfattande grunderna för planen för småbarnspedagogik (2018), lagen om småbarnspedagogik (36/1973, 580/2018) och verktyget Kyrkans småbarnspedagogik (2018). I planen anges de centrala målsättningarna för församlingarnas småbarnspedagogik och dess innehåll. För planen vill vi nu samla in barns tankar och teckningar.

I samband med teckningarna och texterna kommer vi att nämna barnets förnamn och ålder.

Får vi använda ert barns teckningar i planen för småbarnspedagogik?

Ja _____ Nej _____

Får vi intervjua ert barn om vilka tankar han eller hon har om dagklubben?

Ja _____ Nej _____

Barnets namn: _____

Vårdnadshavarens underskrift och namnförtydligande, ort och datum

Vänligen returnera tillståndsförfrågan till klubben senast: _____

Med samarbetshälsningar,

De anställda inom Esbo församlingars barnverksamhet

15.2. FRÅGOR TILL SMÅBARNSPEDAGOGER OCH FAMILJARBETARE 9/2020

(Enkäten sändes till ca 15 anställda)

1. Vilka värderingar borde betonas/synas i församlingens småbarnspedagogik och familjeverksamhet samt musiklekskolverksamhet?
2. Vad gör ditt arbete viktigt och värdefullt?
3. Lärmiljöer inom den verksamhet som hör till församlingens småbarnspedagogik:
  - Hur utnyttjar du församlingens olika lärmiljöer i ditt vardagliga arbete?
  - I hurdana lärmiljöer skulle du vilja arbeta, t.ex. naturen, offentliga platser?

FORTSÄTT MENINGEN:

4. I egenskap av småbarnspedagoger i församlingen är vår viktigaste uppgift att...
5. Vi gör vårt bästa för att du, barnet, inom småbarnspedagogiken får...
6. Du, barnet, och din familj står i fokus för vårt arbete. Vi lovar...

Det här är mina
kompisar. Det är
roligast att leka och
klättra.
Meslissa 4,5 år

